

Οι κυβερνήσεις ξελάσπωσαν τις τράπεζες...

γράφει ο Άηξ Καηήνικος

Πάνε τρία χρόνια που η παγκόσμια οικονομική κρίση ξεκίνησε. Τότε λεγόταν «credit crunch» και φαινόταν λίγο αλλόκοτη και αόριστη. Τώρα έχει μορφοποιηθεί σε αυτό που ο Αμερικάνος κεινσιανός οικονομολόγος Πολ Κρούγκμαν έχει ονομάσει «Η Τρίτη Ύφεση», μετά από εκείνες στα τέλη του 19ου αιώνα και στη δεκαετία του 1930.

Μία αξιοσημείωτη εξέλιξη είναι πόσο η άρχουσα τάξη έχει ανακτήσει την αυτοκυριαρχία της μετά τον τεράστιο πανικό όταν η Λίμαν Μπράδερς φάλιξε το Σεπτέμβρη του 2008. Ο Φίλιπ Στίβενς, ο οποίος είναι ένας αρκετά οξυδερκής αρθρογράφος των Φαϊνάνσιαλ Τάιμς το επεξήγησε σε ένα κομμάτι του πριν από δυο βδομάδες.

Ο Στίβενς διευκρινίζει ότι, παρά τα μεγάλα λόγια των πολιτικών για μια καινούργια εποχή ρύθμισης και ελέγχου των οικονομικών αγορών, οι τράπεζες και οι οίκοι αξιολόγησης έχουν κρατήσει την ανεξέλεγκτη δύναμη τους. Συμπεραίνει: «τρία χρόνια μετά, τα πράγματα είναι αρκετά ίδια όπως ήταν, εκτός από το γεγονός ότι οι περισσότεροι από μας είμαστε πιο φτωχοί. Οι αγορές κυβερνούν. Εντάξει;»

Προφανώς δεν είναι εντάξει. Αλλά ο Στίβενς έχει δίκιο ότι οι μεγάλες αμερικάνικες και ευρωπαϊκές τράπεζες που προκάλεσαν την κρίση έχουν καταφέρει να αποφεύγουν τις προσπάθειες για να ελεγχθούν.

Ο συνάδελφος του, Τζον Γκάπερ έγραψε στους Φαϊνάνσιαλ Τάιμς: «Αυτήν την εβδομάδα, οι παγκόσμιοι ελεγκτές έθεσαν νέα κριτήρια για το τραπεζικό κεφάλαιο και την ρευστότητα, κανόνες που υποτίθεται θα ήταν υπόδειγμα για την παγκόσμια συνεργασία και αποφασιστικότητα απέναντι στις προσπάθειες των τραπεζών να ξεφύγουν από τους ελέγχους. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, όμως, αποδύναμωσε προηγούμενες ισηγήσεις και έδωσε στις τράπεζες περιθώριο... οχτώ χρόνια να συμμορφωθούν».

Αυτή ήταν η τελευταία από μια σειρά νίκες για τις τράπεζες. Λίγο πριν ο Μπάρακ Ομπάμα υπογράψει τον Νόμο για τη Μεταρρύθμιση του Χρηματοπιστωτικού Τομέα τον τελευταίο μήνα, οι Νιου Γιρκ Τάιμς έγραφαν: «Το μελάνι δεν έχει ακόμα στεγνώσει για τους τελευταίους κανόνες για τη Γουόλ Στριτ και ήδη οι τραπεζίτες είναι ένα βήμα πιο μπροστά από κάθε άλλον. Με τον ένα τρόπο ή τον άλλο, η μεταρρύθμιση θα «ροκάνιζε» κέρδη από τις τράπεζες. Έτσι, αφού ξόδεψαν εκατομμύρια δολάρια για να πιέσουν ενάντια στη νομοθεσία, οι τραπεζίτες γυρνάνε στο σχέδιο Β. Προσαρμόζονται στους κανόνες και τους γυρίζουν προς όφελος τους».

Φούσκα

Μετά έγιναν τα «τεστ αντοχής» στις 91 μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες. Ήταν μια προσπάθεια να καθησυχάσουν τις οικονομικές αγορές ότι το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα ήταν σε καλή κατάσταση μετά τον πανικό του Μαΐου για την Ελλάδα -μια δύσκολη επιχείρηση δεδομένου ότι πολλές από τις υποτιθέμενες γερές γερμανικές τράπεζες είχαν κάνει υπερανάληψη σε αμερικάνικα τοξικά ομόλογα κατά τη διάρκεια της φούσκας ακινήτων.

Στο τεστ μόνο 5 ισπανικές τράπεζες μαζί με μία στη Γερμανία και μία στην Ελλάδα απέτυχαν. Αυτό αποδοκιμάστηκε ως σημείο. Ο Γερμανός σχολιαστής Βόλφγκανγκ Μούνχαου ήταν εκτός εαυτού: «Αν δοκίμαζες να τσεκάρεις την ασφάλεια των αυτοκινήτων ή τα παιχνίδια των παιδιών χρησιμοποιώντας την ίδια μέθοδο που η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποίησε στα τεστ αντοχής στις τράπεζες, θα κατέληγες στη φυλακή. Ο σκοπός αυτής της κινικής άσκησης ήταν να προσποιηθεί η ΕΕ ότι λύνει ένα πρόβλημα, ενώ στην πραγματικότητα δεν το έκανε».

Όλα αυτά είναι αποδείξεις για τη δύναμη του λόμπι των τραπεζών και στις δύο μεριές του Ατλαντικού. Αλλά το πιο σημαντικό παράδειγμα της δύναμης τους προέρχεται από τις πολιτικές λιτότητας που εφαρμόζονται σε όλη την Ευρώπη.

Η κρίση ξεκίνησε στον ιδιωτικό τομέα, αλλά ο αντίκτυπος της περιορίστηκε με μια τεράστια αύξηση της δημόσιας παρέμβασης. Οι οικονομολόγοι Μαρκ Ζάντι και Άλαν Μπλάιντερ υπολογίζουν ότι η αμερικάνικη παραγωγή θα είχε πέσει το 2009-10 κατά δώδεκα τοις εκατό αντί για την πτώση του 4 τοις εκατό που σημειώνεται τώρα, χωρίς το 1,7 τρισεκατομμύρια δολάρια που έχει ξοδέψει η αμερικάνικη κυβέρνηση.

Αλλά τώρα, φυσικά, οι ξέφρενες προσπάθειες των κυβερνήσεων να συγκρατήσουν το δημόσιο χρέος που γιγαντώθηκε από τις παρεμβάσεις ρίχνουν τα βάρη στον δημόσιο τομέα. Αυτή είναι μια ακόμα νίκη για τις τράπεζες που στην κυριολεξία πήραν τα λεφτά και τρέχουν.

Υπάρχει όμως ένα «αγκάθι» σε αυτήν την ιστορία. Αν η πολιτική λιτότητας ηττηθεί, τότε η όλη προσπάθεια να αποκατασταθεί η κυριαρχία των αγορών θα αποτύχει. Το στοίχημα για τους αγώνες που ξεδιπλώνονται από την Ελλάδα ως τη Βρετανία είναι πολύ μεγάλο.

ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΕΣΚΑΣΕ Η ΦΟΥΣΚΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

...αλλά η κρίση δεν έχει τέλος

Οι ανησυχίες για την προοπτική μιας ύφεσης με «διπλή βουτιά» έχουν γίνει σχεδόν μονομανία για τις χρηματαγορές. Η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ, the Federal Reserve Board, ανησυχεί ότι η αμερικάνικη οικονομία θα ξαναπέσει σε ύφεση.

Την τελευταία εβδομάδα ανακοίνωσε ότι θα συνεχίσει την πολιτική της να διχοθετεί χρήματα στο τραπεζικό σύστημα. Οι αγορές αντέδρασαν πουλώντας οτιδήποτε είχαν μπροστά τους.

Αλλά η αγωνία για τη «διπλή βουτιά» μπορεί να είναι η λάθος αφετηρία. Όπως είπε ο κεινσιανός οικονομολόγος Ρόμπερτ Ράιχ, που υπηρέτησε ως υπουργός εργασίας επί Μπιλ Κλίντον, «ακόμα είμαστε σε μια μακριά τραμπάλα. Περισσότεροι άνθρωποι είναι εκτός δουλειάς από ότι ήταν πέρσι. Από τότε που η κυβέρνηση άρχισε να μετράει τα πάνω και τα κάτω στον επιχειρηματικό κύκλο έχει να υπάρξει τέτοια μεγάλη κάμψη που να ακολουθείται από τέτοια αναμικτή ανάπτυξη θέσεων εργασίας. Οι δουλειές επανήλθαν με γρηγορότερο ρυθμό ακόμα και το Μάρτ του 1933 όταν η οικονομία άρχισε να ανακάμπτει από τα βάθη της Μεγάλης Ύφεσης. Φυσικά, εκείνη η ανάπτυξη των θέσεων εργασίας δεν κράτησε για πολύ. Εκείνη η ανάκαμψη δεν ήταν καθόλου πραγματική. Η Μεγάλη Ύφεση συνεχίστηκε. Και αυτό είναι που θέλω να πω. Η Μεγάλη Κάμψη συνεχίζεται».

Ο μαρξιστής οικονομολόγος Τζον Γουίξ λέει το ίδιο στο μπλογκ του: «Υπήρξε Τεράστια Βουτιά, είμαστε μέσα της και οι πολιτικές του κυρίου Όσμπορν (του νέου υπουργού οικονομικών της Βρετανίας) συνεχίζουν να είναι σημαντικά».

Και ο Ράιχ και ο Γουίξ κριτικάρουν τις πολιτικές λιτότητας που επικρατούν και

στις δύο μεριές του Ατλαντικού και οι οποίες δικαιολογούνται από την άποψη, την οποία υπερασπίζονται ο Ντέβιντ Κάμερον και ο Τζορτζ Όσμπορν, ότι προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην περικοπή του δανεισμού και των εξόδων από τις κυβερνήσεις.

Ο Όσμπορν ποντάρει στο ότι η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων θα καλύψει το κενό από τις περικοπές στις δημόσιες δαπάνες. Αλλά, ο Γουίξ εξηγεί ότι «οι δημόσιες δαπάνες είναι τουλάχιστον τρεις φορές το μέγεθος των ιδιωτικών επενδύσεων... Έτσι, για να εμποδίσουν την οικονομία να παρουσιάσει πτώση, οι περικοπές που θα γίνουν στη ζήτηση του δημόσιου τομέα πρέπει να καλυφθούν από μια αύξηση του ιδιωτικού τομέα τρεις φορές μεγαλύτερη».

Πτώση

Αυτό, όπως λέει ο Γουίξ, «είναι πολύ απίθανο» να συμβεί. Μας συμβουλεύει να «εξοχίσουμε την ανάκαμψη. Δεν θα υπάρξει ανάπτυξη μέσα στο 2011 στο Ενωμένο Βασίλειο. Πιο πιθανό είναι ότι η οικονομία θα έχει πτώση».

Αλλά τι συμβαίνει με την ευρωζώνη, όπου η παραγωγή ανέβηκε ένα τοις εκατό το δεύτερο τρίμηνο του 2010; Ο βασικός λόγος για αυτό ήταν ένα άλμα στην γερμανική παραγωγή κατά 2,2%, αντίστοιχο με ένα ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 9,1 τοις εκατό.

Αλλά, όπως επισημαίνουν οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς, η πραγματικότητα είναι «μία Ευρώπη δύο ταχυτήτων, με τη Γερμανία ως τον υγιή «πυρήνα» και αρκετή από τη νότια Ευρώπη ως την προβληματική «περιφέρεια».

Έτσι, η Ισπανία και η Πορτογαλία αυξήθηκαν κατά 0,2% και η ελληνική οικονομία βυθίστηκε κατά ενάμισι τοις εκατό. Αυτό ήταν το έβδομο συνεχόμενο τρίμηνο που η πα-

ραγωγή στην Ελλάδα έχει πέσει.

Επιπλέον, η «υγεία» της Γερμανίας προέρχεται από την δύναμη της ως εξαγωγέα υπερσύγχρονων βιομηχανικών αγαθών, ιδιαίτερως στην Κίνα. «Χωρίς στην Κίνα δύσκολα θα βλέπαμε αυτήν την ανάκαμψη. Πρόκειται για μια τρομακτική τάση», λέει ο υπεύθυνος του γερμανικού συνδέσμου βαριάς βιομηχανίας. Η Φολκσβάγκεν πουλάει περισσότερα αυτοκίνητα στην Κίνα παρά στη Γερμανία.

Οι τεράστιες ποσότητες χρημάτων που ξόδεψε το κινέζικο κράτος για να τραβήξει την οικονομία έξω από την ύφεση έχουν ενισχύσει και την γερμανική ανάκαμψη. Αλλά η κυβέρνηση του Πεκίνου, ανησυχώντας για τον αυξανόμενο πληθωρισμό και τη φούσκα των τιμών που έχει αναπτυχθεί στην αγορά ακινήτων, προσπαθεί να επιβραδύνει την οικονομία. Αυτό μπορεί να «φρενάρει» την γερμανική μηχανή εξαγωγών.

Ταυτόχρονα, στο Βορρά, ανησυχούν για την απειλή του αποπληθωρισμού-την πτώση των τιμών- που έχει παγιδεύσει την ιαπωνική οικονομία σε τέλμα από τις αρχές του '90.

Σύμφωνα με τον Σουσίλ Γουαντάνι, ένα πρώην μέλος της Νομισματικής Επιτροπής της Τράπεζας της Αγγλίας «οι αγορές είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε έκτακτα συμβάντα αυτήν τη στιγμή. Αυτό θα μπορούσε να στρώσει την οικονομία σε ένα σύντομο αποπληθωρισμό. Τέτοια συμβάντα που μπορεί να σημειωθούν στην Ευρώπη μπορούν να κάνουν τη χρεοκοπία της Λίμαν Μπράδερς να μοιάζει με πάρτι».

Ήταν η πτώση της Λίμαν Μπράδερς το Σεπτέμβρη του 2008 που επισέυσε τη Μεγάλη Κάμψη αρχικά. Αν ένας οικονομικός πανικός χειρότερος από αυτόν υπάρχει ως προοπτική, τότε η κρίση βρίσκεται πολύ μακριά από το τέλος της.